

אוסף סיפורים שכ"ה

מתוך "ליקוטי שמואל"

מלקט ועורך ש. אייזיקוביץ

eisikovits1@gmail.com

האויפרוף (גליון אפיריון מאת אב"ד סאנטוב)

ברצוני לספר עובדא נפלאה שסיפר לי הרה"ח ר' שמואל אונגאר הי"ו מגדולי העסקנים בלייקווד - שבדידי 'הוי עובדא - וכך סיפר :

לפני זמן לא רב, זכה שבנו ני"ו נכנס בברית האירוסין למז"ט ובשעטו"מ. מיד אחר האירוסין הזמין אולם לשבת אויפרוף העומד להיות בש"ק פרשת נח הבעל"ט. כמה ימים אחר כך הוא מקבל טלפון מאחד שמבקש ממנו טובה, היות וגם הוא עושה שמחה בשבת פרשת נח, והוא דר כאן באזור, וחמיו נמצא ל"ע בכיסא גלגלים, ומאוד יקל עליו אם יכול לקבל את האולם הזה לשבת נח, על כן הוא שואל ממנו אם שייך לוותר על האולם, והוא יקבל את האולם במקומו לש"ק פרשת נח. מספר ר' שמואל, שבתחילה רצה להשתמט ממנו, ואמר לו שהוא צריך להתיישב בנידון. בבואו לביתו התחיל לברר אם יש עוד אולם, ומצא אולם אחר פנוי לשבת הזאת, אבל האולם נמצא במרחק רב מביתו, וגם במקום שאין העירוב מגיע, על כן לא שייך לטלטל דברים מביתו לאולם, וזה יהיה טרחה גדולה לו ולכל האורחים, ולכן - אומר ר' שמואל - חשבתי לעצמי, הלא זה שמחה שלי, למה אני צריך להקשות עלי ועל כל הסובבים אותי, אין אני צריך לוותר ...!

כדרכם של יהודים טובי לב, הדבר לא נתן לו מנוח, מצד אחד הוא רוצה לעזור להיהודי, ומצד שני הוא אינו רוצה להטריח את האורחים שלו ולהקשות על בעלי השמחה, וכעבור זמן, התחיל לחשוב שוב, אולי אני כן צריך לוותר, הלא יתאמץ האיש מאוד עם חמיו שיושב בכיסא גלגלים לקחתו עד האולם שנמצא במרחק רב מביתו, ובפרט שאין העירוב מגיע לשם, והאולם הזה שנמצא בסמוך לביתו מאוד יקל עליו, אז אולי אני כן צריך לוותר, אך בכל זאת החליט שהוא אינו רץ אחר האיש הזה, ברם אם יתקשר אליו לבקש ממנו שוב שיוותר לו, אז יוותר לו את האולם. כשעבר זמן מה, והלה לא התקשר, החליט שלכבוד השמחה יעשה משהו לפני משורת הדין, והוא הולך להתקשר להלה להודיע לו שהוא מוותר לו בחפץ לב על האולם לשבת נח.

ממחשבה למעשה, הוא התקשר להלה והודיע לו שהוא התיישב בדעתו והחליט שהוא נותן לו את האולם לשבת נח. הלה שמעבר לטלפון שמע את דברי ר' שמואל, ואמר לו שזה בסדר והוא אינו צריך את האולם, אך ר' שמואל התעקש והתחיל להרגיע אותו שזה בחפץ לב ואין לו מה לדאוג, ויכול לקחת את האולם בתשואת חן, ואז אמר לו הלה שמעבר לקו "אומר לך את האמת, דחיתי את החתונה, ולכן אין לי צורך להאולם בשבת נח." שאל אותו ר' שמואל "מתי אתה מחתן?", אמר לו האיש באיזה יום הוא מחתן, אח"כ שאל אותו הלה "ומתי אתה מחתן", "אמר לו ר' שמואל את התאריך של החתונה. כששמע הלה את דברי ר' שמואל, אמר לו "חושבני שיש לך טעות, לפי התאריך שאמרת לי, נמצא שבשבת נח לא האויפרוף רק שבת שבע ברכות, ושבת אויפרוף זה שבת בראשית". ר' שמואל השתומם מאוד לשמע הדברים, ומיד תפס את עצמו שאכן הלה צודק, והתבלבל מאוד "מנין לי כזה טעות לחשוב שהשבת אויפרוף זה בשבת נח?", עד שנתחוויר לו פשר טעותו, לפי שלפני תקופה זכה לחתן את בתו, ובהיותו המחותן מצד הכלה היה צריך לארגן אולם

לשבת שבע ברכות, שהוא השבת שאחר החתונה, ולכן גם כאן הזמין את האולם לשבת שאחר החתונה בלי להתבונן, אך הטעות שלו היתה שעכשיו הוא המחולק מצד החתן, והוא צריך להזמין את האולם לשבת אויפרוף, שזה פרשת בראשית, ולא לשבת שבע ברכות, שזה פרשת נח.

אומר ר' שמואל, שהשתומם מאד, שרק על ידי שהחליט להתקשר להלה להודיע לו שהוא מוותר לו על האולם, רק כך נודע לו על הטעות, ואילו לא היה מודיע לו שהוא מוותר לו, לא היה נודע לו כלל על טעותו, וכשהיה נודע לו הטעות בסמוך להשמחה, כבר יהיה זה מאוחר, וספק גדול אם היה יכול למצוא אז אולם אפילו במרחק רב מביתו... והוסיף ר' שמואל, שתיכף לאחר שנודע לו על הטעות, התחיל לברר אם יש אולם פנוי לשבת בראשית, וזכה למצוא אולם מאוד מוצלח שיותר קרוב לביתו מאשר האולם שהזמין מקודם לכבוד פרשת נח...

הברית שלא הייתה

אנחנו לא מודעים, עד כמה אנחנו עלולים לסבול בגלל הפגיעה בזולת. להלן סיפור מופלא המעובד מתוך 'השגחה פרטית' אותו סיפר הרה"ח ר' אריה קורלנסקי (משב"ק בחצר פיטסבורג באשדוד).

הסיפור התרחש כאשר השתתפתי בחתונה באולמי וגשל בבני ברק. הפלאפון שלי צלצל ובגלל רעש התזמורת נאלצתי לצאת החוצה לשוחח. כשחזרתי לאולם כבר ישב במקומי מישהו אחר ולכן חיפשתי מקום אחר לשבת. בשולחן פגשתי חבר ממשפחת שור, שחותני וחותנו מיודדים מאוד ומתפללים באותו בית-כנסת סמוך לבני-ברק. מכיוון שתקופה ארוכה לא ראינו זה את זה, התעניינו זה אצל זה, מה התחדש בשנתיים האחרונות. מה שלום דודך, המוהל, הרב קורלנסקי? הוא שאל אותי ועוד לפני שעניתי הוא סיפר:

"לפני כשבע שנים עשיתי שבת בבית חמי, והתפללתי בביה"כ שבו הוא מתפלל. נודע לי שלאחד המתפללים מצאו גידול בראש ל"ע. מדובר באדם כבן שישים. לקחתי את שמו להתפלל עליו, פלוני בן חוה לאה. כעבור תקופה לא ארוכה שוב הגעתי לביה"כ, וראיתי את החולה. ראשו היה כפוף, זקנו נעלם, משקלו ירד לחצי, ובאופן כללי נראה הוא היה במצב עגום ביותר. עתה התחזקתי בתפילה ביתר שאת. ברכתי את פלוני ברפואה שלימה מעומק לבי ובכאב גדול. מראהו האומלל של האיש המשיך לעמוד מול עיניי. הכרתי אותו בזמנים טובים, יהודי נעים הליכות, שמח ושופע.

לפני כעשרים שנה, נפגשנו בביה"כ בפורים. פלוני סיפר כיצד 'עבד' על חבר כבדיחה לפורים: "הרב קורלנסקי נעשה מוהל. התקשרתי אליו, ואמרתי לו, שיש ברית בעיר אחרת ביום הפורים עצמו. אמרתי לו את שם המשפחה ושם ביה"כ, שבו הוא צריך להיות, והוא האמין לי. "כשאני משחזר זאת, אני תופס שאם הרב קורלנסקי האמין לו, זאת אומרת, שביום הפורים עצמו נסע לערוך ברית לתינוק שלא נולד. יתכן כי יש כאן פגיעה נוראה

ביהודי. מי יודע אם מעשה השפלה זה, שנעשה למוהל הטרי, אינו מקטרג על פלוני בן חוה לאה.

כבר באותו שבוע עליתי לבית הרב קורלנסקי, המוהל. כאשר שם לב אלי, שאל, "מה רצונך?" - "באתי כדי שתתפלל על חולה", אמרתי, "ידיד שלי, פלוני, חולה במחלה קשה, והוא זקוק לרחמי שמיים מרובים. "המוהל הקשיב ברצינות ושאל, "מדוע באת לבקש דווקא ממני להתפלל עליו?" - "החולה עשה לכם פעם צחוק בפורים, וקרא לכם לברית מילה. אולי זה כאב לכם". היה לי קשה לעשות זאת מול יהודי מבוגר חשוב ותלמיד חכם, אך ידעתי, כי עלי למלא את שליחותי. בכאב עצור סיפר המוהל, מה שעבר עליו ביום פורים ה'תשל"ד. "בתענית אסתר קיבלתי ההזמנה לברית, ושמחתי מאוד. פורים חל אז ביום שישי. פלוני שקרא לי לברית אף הוסיף וביקש לעשות את הברית לפני קריאת מגילה, כדי שכאשר יקראו: ' לַיהוּדִים הַיְיְתָה אֹרֶה וְשִׂמְחָה וְשָׁשׂוֹן ' (אסתר ח, טז) - זה ברית מילה, יהיה התינוק מהול .

ביום הפורים התפללתי ותיקין. באוטובוסים, היטלטלתי לעיר המדוברת. שעה הלך ושעה חזור, וכל זה עוד לפני ששמעתי מגילה. אני נכנס לביה"כ, מאחל מזל טוב, מחכה לראות תינוק. כולם צוחקים, מישהו מבין ש'עשו עלי קטע', מחייכים ומאחלים פורים שמח. ביזיונות כאלו איני מאחל לאיש. כמה צער ועוגמת נפש. עד שחזרתי לעירי, כבר קראו את המגילה. באזור מגורי אין שטיבלך, ונאלצתי לקרוא את המגילה יחידי. בכל פורים בבוקר אני נזכר בסיפור. מאז למדתי לקח ובכל ברית שמזמינים אותי, אני מברר את כל הפרטים מראש, אבל אז הייתי מוהל טרי, וקיבלתי את ההזמנה בלי לבדוק. זהו, זה מה שהיה, ועד היום, כמעט ארבעים שנה אחר כך, כואב לי מהפגיעה ההיא. הקשבתי לדבריו בפה פעור. כאבתי את כאבו. פניתי אליו בהתרגשות: "הפוגע חולה מאוד, אי אפשר להכירו, והוא סובל ייסורים נוראים. אולי כדאי לסלוח לו? לברכו ברפואה שלימה?". המוהל ביקש שאמתין מספר דקות. לבסוף האירו עיניו והוא אמר מכל הלב: "הריני מוחל וסולח לפלוני בן חוה לאה, ושתהיה לו רפואה שלמה ויזכה לצאת מאפלה לאורה ויאריך ימים ושנים טובות. הרב שור", פנה אליי המוהל, "אני מבקש ממך שתודיע לפלוני בן חוה לאה, שאיני מקפיד עליו, וסולח לו בלב שלם.!" הרגשתי, כי זכיתי לקיים הבאת שלום בין אדם לחברו, אבל אז לא ידעתי, כמה תועלת תבוא על ידי זה.

שוב הזדמן לי להיות אצל חמי, ופניתי לבקר את ידידו החולה. איחלתי לו רפואה שלימה, וסיפרתי לו על שיחתי עם המוהל הוותיק. החולה התרגש והודה לי מאוד. הוא סיפר, כי עשה חשבון נפש, וחשב במי פגע אבל את הסיפור הזה לא לקח בחשבון, שכן עשה זאת מתוך ידידות, לשם משחק. "עכשיו, שביקשת מחילה מהמוהל, הצלת את חיי!" הוא בכה. מאז, מיום ליום, מצבו השתפר. הוא הפסיק את הטיפולים, והמראה שלו חזר לעצמו. בשנת ה'תשע"ט, שבע שנים אחרי המחילה הוא בריא כאחד האדם. חי כנגד כל התחזיות של הרופאים, שלדבריהם, היה צריך להיות כבר היארציט השישי שלו. פגיעה אומללה, עונשה וכוחה של מחילה!

החצוצרה שלא כיבתה אף שריפה (מתוך הספר "חגי ישראל ומועדיו" בהוצאת קה"ת)

בימי קדם, לפני שהקימו את מכבי האש ואת סילוני המים, בכל פעם שהייתה פורצת איש בעיירה היו התושבים אצים רצים ומביאים דליי מים כדי לכבות את השריפה. בעיירה היה מגדל גבוה; סיכמו ביניהם התושבים כי בראש המגדל יעמוד אדם, ותפקידו יהיה לעמוד על המשמר. אם וכאשר תפרוץ שריפה, הוא יריע בחצוצרה וכל התושבים ידעו לעזוב את עיסוקיהם ולבוא לעזור בכיבויה.

אל העיירה הגיע נער תמים מהכפר הסמוך. הוא ראה את האדם העומד בראש המגדל ושאל אותו לעיסוקו.

"בכל פעם שפורצת שריפה, אני תוקע בחצוצרה וחיש מהר השריפה נכבית" השיב לו האדם.

"איזה רעיון נהדר!" קרא הנער. הוא מיהר אל השוק ורכש חצוצרה משלו.

מיד כאשר הוא שב אל הכפר, הוא כינס את כל התושבים.

"ידידים יקרים, יש לי חדשות טובות עבורכם!" הוא אמר. "מהיום ואילך בכל פעם שפורצת שריפה, אל לכם לדאוג. אני אריע בחצוצרה והשריפה תיכבה מאליה. הנה, ראו" והוא מיהר להשליך גפרור אל שדה הקוצים. "אל תחששו!" הוא צעק לעברם. "שימו לב מה עומד לקרות" – הוא החל להריע בחצוצרה, אך כמובן שהאש לא התחשבה במוזיקה העריבה והתפשטה חיש מהר כשהיא שורפת את הכפר כולו.

"טיפש שכמוך!" אמרו לו האנשים. "החצוצרה לא מכבה את האש! היא רק תזכורת, אזעקה לאנשים שיבואו ויכבו את האש. ואילו אתה בטיפשותך שרפת את העיר כולה!"

כך, בכל יום מחודש אלול ובראש השנה אנו תוקעים בשופר. יש כאלו שחושבים שהתקיעה עצמה היא המטרה; האמת היא שתקיעת השופר נועדה לעורר את הלבבות.

לפיכך, לאחר תקיעת השופר בראש השנה אנו קוראים:

"אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון."

הטינה (האמנתי ואזמרה)

סיפר הרב חיים הורביץ הי"ו, התקשרה אליו אישה קשישה לפני ראש השנה ואמרה לו כי יש לה בליבה טינה כבדה על מישהי והיא אינה מצליחה למצוא את הכוח לסלוח לה. לכן, היא פונה אליו שיאמר לה האם בכלל היא צריכה לסלוח ואם כן, שישיא לה עצה איך למצוא את הכוח לסלוח.

הרב הורביץ הסתקרן מאוד, מה כבר יכול לגרום לאישה כה מבוגרת לכזה כעס וחרון? מילא, אצל צעירים, שכל דבר שקורה להם מיד חשים שהרסו את חייהם, אבל זו כבר ראתה כמה דברים בחייה'. שמע ותחליט בעצמך', היא עונה ומתחילה לספר. מסתבר שהיא אמנם מהלכת על רגליה אבל בקושי רב וזקוקה לעזרה, כמו כן עיניה כהו ומלבד צלי דמויות היא אינה רואה דבר וממילא אינה יכולה להלך לבדה, מלבד בשכונת מגוריה אותה היא מכירה. לקראת חודש אלול עלה בלבה הרעיון לפקוד קברי צדיקים באירופה. היא פנתה לשכנתה והתייעצה אתה כיצד להוציא את המחשבה לפועל. השכנה רק שמעה וקפצה ממקומה: 'יש לי רעיון. בתי ממש מנדנדת לי שהיא רוצה לנסוע לקברי צדיקים באירופה ולנו אין אפשרות לממן לה את זה, בואי קחי אותה אתך ושתיכנ תיהנו.' 'בשמחה', ענתה הזקנה. השכנה דיברה עם בתה בת ה-19 וזו קפצה משמחה לשמע הבשורה שהנה היא יכולה סוף סוף להגשים את חלומה ולנסוע. נקבע זמן, נרכשו כרטיסים, עולים למטוס ונוחתים בשדה התעופה, בעשר בבוקר, הבחורה לוקחת מונית, והן נוסעות יחד למלון. עד כאן הכל בסדר.

במלון אומרת הצעירה לזקנה: יש לי כאן איזה חברה, אני רק קופצת אליה וחוזרת מיד'. 'בטח', אומרת הזקנה, 'מקסים'. רק מה, מסתבר שהקפיצה של אותה צעירה הייתה של תשע שעות. ליבה של הזקנה יצא מדאגה, היא לא מבינה מה קרה לבחורה, אולי קרה לה משהו? אירופה? דאע"ש? כל כך דאגה ופחדה עד ששכחה שהיא רעבה. כך עברו השעות ולפתע היא חוזרת. 'אני מתנצלת, היא פשוט סחבה אותי לראות כמה נופים, לא שמתי לב שהזמן עבר... לקח לה זמן רב להירגע. הבחורה הבטיחה לה שכזה דבר לא יחזור על עצמו ומחר היא צמודה אליה כל הזמן. הבטיחה. למחרת היא לוקחת אותה לקבר אחד, מאיצה בה לסיים תפילתה בחיפזון, מחזירה אותה למלון ושוב נעלמת עד הערב. כך עבר שבוע שלם. שמתוכו, כך מעידה הזקנה, 'היא הייתה איתי אולי ארבע שעות, חוץ משעות השינה שגם בהן לא בדיוק הקפידה להיות. הזקנה החלה להרים טלפונים להקדים את הטיסה, ואכן, תמורת תשלום הגון הקדימו לה ביום. הן חזרו יחד, כל הדרך חזרה לא החליפה מילה אחת עם הצעירה שניצלה אותה, זנחה אותה, וכל כך פגעה בה. כשהגיעו לשדה התעופה סירבה הזקנה שהצעירה תיסע אתה. היא נתנה לה סכום כסף לחזור ואמרה לה: 'אני אסתדר בכוחות עצמי ואני לא רוצה לראות או לשמוע אותך לעולם'. כעת תגיד לי הרב הורביץ, האם אני צריכה לסלוח לצעירה הזו, ואם כן איך, איך אני מצליחה למצוא כוח לעשות את זה. תסכימו איתי שאין הרבה מה לענות לזעם מוצדק כזה. מה כבר יש לומר. במה ניתן להרגיע?' מספר הרב הורביץ: יושב בשמים הכניס לפי מילים, ואני עונה

לאותה אישה זקנה: ובכן זה המשל, כעת את בטח רוצה לדעת מה הנמשל... למעשה, מה שאת עברת זהו משל למה שהקב"ה עובר כביכול כל ימות השנה, כאשר יש רבים מבניו המתרחקים ממנו. בכל לילה, נערך משפט ובו מבטיחים הברואים לתקן את מעשיהם ולדבוק בבורא ובמצוותיו והוא משיב את נשמתם בחמלה ורבה אמונתו בהבטחותיהם, והנה יום חדש ושוב הם מאכזבים אותו, ואז מגיע לילה ושוב הם מבטיחים ועם בוקר שוב מתרחקים, לשעות, לימים ולחודשים. ואני אומר לך, אומר הרב הורביץ לאותה אישה זקנה, שאם תמחלי לאותה בחורת חסרת אחריות שכך זנחה אותך, יהיה זה מליצות יושר לבורא העולם שימחל לכל אלה המתרחקים ממנו כל ימות השנה, וייתן להם שנה טובה וגמר חתימה טובה. היודעת את כמה זכויות יהיה לך בעד המחילה הזו. ואכן כך היה.

ולנו, הסיפור הזה, נותן הזדמנות נפלאה לבחון את עצמנו. אנו מול הבורא, אנו מול הקרובים לנו. אנו מול הפחות קרובים לנו. אנו מול מעשי חסד, מול מצוקת האחר. יונה הנביא הוא הדוגמא הקיצונית ביותר לניסיון התרחקות ואף בריחה מהבורא, ומסתבר, שככל שהאדם מרחיק לכת הוא מבין שאין ביכולתו לברוח. רק כשיונה נזרק למים הוא צועק, 'אפפוני מים עד נפש תהום יסובבני סוף חבוש לראשי', בהתעטף עלי נפשי את ה' זכרתי ותבוא אליך תפילתי אל היכל קדשך'. וגם מבטיח: 'ואני בקול תודה אזבחה לך אשר נדרתי אשלמה ישועתה לה'. ככל שהאדם מכיר בכך שלא ניתן לברוח, הוא מונע עצמו ממצולות של כאב ויגון.

זאת נחמתי בעניי (מאורות דף היומי, גליון 111)

לפנינו מעשה מרגש ביותר שאירע עם תום מלחמת העולם השנייה. היה זה בתום מלחמת העולם השנייה, סיפר קשיש שהיה אז בשנות העשרה לחייו. מוכים ושבורים נותרנו מספר בחורים צעירים, שכל עולמם חרב עליהם. ביום השחרור עדיין ספגנו מכות רצח והתעללויות נוראות מהנאצים ימ"ש, שלא שכחו להתאכזר אלינו גם כאשר ריח הנצחון של בעלות הברית ריחף באוויר. עודדנו את עצמנו, שהנה הנה עוד מעט תזרח השמש וישובו השמים להיות תכולים כשהיו.

בוקר אחד הופיעו גייסות צבא ארצות הברית בשערי המחנה ובתרועות צהלה שחררו אותנו, הניצולים האחרונים ששרדו בתופת. איש מאיתנו לא פילל כמה קשה יהיה השחרור שכה כמהנו אליו. לאחר מספר ימי התאוששות, התארגנו לצאת ולחפש קרובים, מכרים, אולי אפילו אח קטן ששרד, או לפחות אחיין שהוטמן במנזר שכוח. חיפשנו ממושכות אך ללא הועיל. לא פעם היינו נודדים עשרות קילומטרים בעקבות שמועה רופפת שהתגנבה לאוזנינו בדרך לא דרך, אבל מה שלא עשה השכל עשה הזמן ולליבותינו החלה לחלחל האמת המרה, כי נותרנו בודדים בעולם. הרשעים הארורים עשו את מלאכתם ביסודיות ובדייקנות וכמעט שהשלימוהו, ואנו, מתי המעט ששרדנו, אחד מעיר ושנים ממשפחה, לא נותר לנו אלא לבכות את מר גורלנו הנורא שנכפה עלינו בשנות עלומינו.

מה אומר ומה אדבר, סיפר הקשיש כשעיניו דומעות, עצובים ונדכאים ישובים היינו האחד לצד רעהו, והעלינו זכרונות מן הימים שהיו ואינם . קולו של הישיש הלך והתחזק, עת החל לספר על אותו יום מופלא, בו זרח בשמי חייהם כוכב חדש שהאיר את נשמתם באור יקרות. יום אחד , הופיע בפנינו כמו יש מאין, רב! כן, רב בישראל ! הרב חזקיהו מישקובסקי זצ"ל. אתה יודע כמה זמן לא ראינו צורה יהודית ראויה לשמה? והנה עומד בפנינו תלמיד חכם, ובקול רחימאי שליטף את נשמותינו המיוסרות שאל: יקירי האהובים, האם למדתם כבר גמרא היום? מבטינו נזרקו זה אל זה ומפי כולנו נפלטה השאלה: מה? מי חולם בימים טרופים כאלו על דף גמרא? איפה יש גמרות? מי זוכר איך נראית צורתו של דף גמרא, ובידי מי מאיתנו הכח לפנות את המחשבות והרגשות שצרו על ליבנו ולהתרכז בסוגיית גמרא? אבל הרב לא הרפה, וכשאנחה עמוקה התפרצה מקירות ליבו הרחום, שב ואמר לנו: טיירע יינגעלאך - ילדים יקרים ואהובים - מבין אני לליבכם השבור. יודע אני כי מלאים אתם במחשבות נוגות על החורבן הנורא שהומט על יהדות אירופה ועל כל אחד מאיתנו, אך דעו לכם כי דרך אחת ויחידה יש לנו להציל את נפשותינו, לשבת וללמוד! התורה היא שתביא מזור לעצמותינו השבורות ולרוחנו הנכאה .

משהוא בקול שלו, משחזר הישיש, שיכנע אותנו שאמת רבה טמונה בדבריו. כבר שנים ארוכות שלא למדנו, ודאי שלא דף גמרא, אבל הנחישות שנשזרה במילותיו וההבטחה לחיים טובים יותר שעלתה מדבריו, הכשירו את ליבותינו להעתר לבקשתו. קמנו, קבוצת נערים רזים חסרי-כל , ורצינו ללמוד. איפה יש גמרות? שאלנו אותו, והוא הוביל אותנו אחריו כשהוא מטה אוזן קשובה לכל אחד מאיתנו, ובמילים חמות השתדל למלא את החסר לנו, את אבא ואמא, את האחים והאחיות , את הסבא והסבתא, את הכל. ברגע אחד הוא נהיה הכל בשבילנו .

הגענו איתו לצריף ישן ששרד מהפגזות התותחים והמטוסים. סביב שולחן רעוע ישבו בחורים נוספים כמונו, אותם קיבץ הרב במסירות נפש, תוך שהוא שם נפשו בכפו ולא חס על כוחותיו. נו, אמר הרב , אפשר להתחיל ללמוד. על השולחן, מספר הקשיש, היו מונחות כמה גמרות בלויות, אחת מהן, אם אני לא טועה, היתה כרוכה בצידה האחד בלבד, כל השאר היו במקרה הטוב רבע או חצי מסכת, ורובן היו אוסף של מספר דפים ממסכת כלשהי. הבטנו בתמהון על הרב שאסף אותנו לכאן. הוא נעץ בנו את מבטו, וכשהשקט השתרר בחדר וכל העיניים העצובות הופנו לעברו, אמר לנו: אני הייתי רבה של קהילה מפוארת, קהילת קריניק שבליטא. דברים רבים ראיתי בימי חלדי, צרות, שמחות, אבל וששון , ואני אומר לכם מנסיוני, שיהודי צריך לדעת, כי בכל מצב הגמרא מהווה מקור לשמחה ולאושר , עלינו לפתוח דף גמרא וללמוד. אני יודע שאין פה אפילו שני עותקים של מסכת אחת, אפילו מסכת שלמה אין פה, לעיתים תתקלו בדף שלא נגמר כי הוא פשוט נקרע, אבל אנחנו צריכים ללמוד !

התיישבתי ליד השולחן, מספר הישיש, לקחתי דף גמרא ממסכת חולין והתחלתי לקרוא. לא הצלחתי, פשוט לא הצלחתי. כשרק ניסיתי להבין את פירוש המילה הראשונה,

צפה ועלתה מולי תמונה מחרידה ממאורע איום שחוויתי במחנה . קמצתי את אגרופי, עצמתי את עיני וניסיתי פעם נוספת לקרוא את המילה הראשונה. גם הפעם לא הצלחתי. שמת לי לב, שחלקו התחתון של דף הגמרא חרוך, ומחשבות קשות התרוצצו במוחי: מי יודע כמה יהודים קדושים נספו במדורה שכילתה את חלקו התחתון של הדף? יד רכה הונחה על כתפי. הרב מישקובסקי התיישב לידי, ובכה. בכיתי גם אני, בכה גם שכני לספסל, גם כל היושבים סביב השולחן בכו, ותוך דקות מעטות הפך החדר לקול יבבה גדולה שבקעה מלבבות שבורים . דמעות רבות שנקו על ריצפת הצריף חלחלו וזלגו מעיניים שיבשו מזמן, עיניים אשר לא פעם ראו את מלאך המוות, ותעל בכייתנו השמימה . או אז קם הרב מישקובסקי ממקומו, ניגב את עיניו האדומות, וכשאושר נסוך על פניו אמר לנו : אשריכם ישראל! מן המוות, מן השאול, מתקבצים ילדי ישראל הקדושים והטהורים להגות בתורת ה' . דעו יקירי, בתחילה תהיה משימתנו קשה מנשוא , כפי שוודאי נוכחתם לדעת, אך מובטחנו מפי הגבורה כי לא תשכח מפי זרעו, זו משימת חיינו , ממנה לא נזוז ימין ושמאל ויהי מה. אנו נחזיק האחד ביד רעהו, ויחד נעבור את כל נחשולי הים הגדול. סערות וסופות לא יוכלו לנו. יחד נצעד במשעול העולה בית א-ל .

הישיש עצר קמעא בדבריו, כדי לתת מרגוע לנפשו הסוערת. ניכר היה עליו כי ברגעים אלו ממש הוא נמצא שם, בצריף הקטן המוקף במיליוני נכרים אנטישמיים, ואט אט אוסף הנער הרך את כוחותיו ויחד עם חבריו הנערים הוא מתאמץ לקרוא שוב את המילה הראשונה של מסכת חולין, והנה סוף סוף הוא הצליח להבין אותה. קרן אור החלה מבקעת את דרכה מבעד לאופל, ואחריה נצצו קרניים נוספות שהפכו יחד לאלומת אש התורה . דע לך, אמר הישיש, רואה אתה את משפחתי הענפה ב"ה, ילדים נכדים, וגם נין אחד קטן, הכל בזכות אותו דף גמרא חרוך שלמדתי באותם ימים נוראים. מאז הכל היה אחרת, ממש כדברי דוד המלך "זאת נחמתי בעניי". מיום ליום ומשבוע לשבוע המשכנו ללמוד, כל אחד מסכת אחרת, הרי כמעט לא היו גמרות, עד שהגענו עד הלום, אל השיבה והנחת מבית יהודי שזכינו להקים על אדני התורה והיראה.

זמני כניסת השבת (רפאל קלפהולץ)

ההשגחה העליונה גלגלה לשולחני אנקדוטה מעניינת, עליה ניתן לומר "אל תמנע טוב מבעליו". סיפור קטן ובו אקט חינוכי נפלא, מאת נכדי גיבור הסיפור, העשוי לפרנס את עולם החינוך ולהיות לתועלת מרובה .

היה זה באמריקה של פעם, בתקופה שבין שתי המלחמות. באותם ימים קשה היה מאוד לשמור את השבת קודש – פשוטו כמשמעו . הדברים ידועים. יהודים היו מתקבלים לעבודה כלשהי, שם היה עליהם לעבוד ששה ימים, כולל יום השבת רח"ל ולשבות ביום ראשון, יום המנוחה הגויי. והיה, אם הם לא הופיעו לעבודה בשבת , היה עליהם לחפש עבודה אחרת ביום שני הבא . ואכן, לדאבון לב , מעטים היו שהצליחו לשרוד את התקופה

הקשה תוך כדי שמירת שבת. הללו סבלו חרפת רעב, הם ובני משפחתם, נזרקים מעבודה לעבודה ונאלצים לחפש לעצמם משרה חדשה בכל יום שני במקום אחר. אחד מאותם יהודים של 'מסירות נפש' באותם ימים היה ר' אלימלך מושקוביץ ז"ל, (השבוע מלאו 61 שנים לפטירתו) שהיגר מהונגריה לאמריקה, מאחר שבחושיו המיוחדים הוא הריח 'אש וגופרית' והחליט להימלט מאירופה האנטישמית. צעד שהציל את חייו וחיי משפחתו ברחמי שמים. ר' מיילעך היה מאותם מתי מעט שהחליטו לשמור את השבת ויהי מה. מדי שבוע הוא חיפש אחר מקור פרנסה אחר, מאחר והוא 'הושלך' מהעבודה מפאת שמירת השבת. רעייתו מרת בלומא גיטל ע"ה, אף היא הייתה לעזר כנגדו בחיי מסירות נפש אלו, וקיבלה הכל באהבה ובדומיה. אולם, דבר אחד העיקר על ליבה. הבן הגדול, חיים צבי (העשי, בכינויו האמריקני), שהיה ילד בגיל קרוב לבר מצוה, הגיע כבר לגיל של הבנה ובגרות, והיה אפוא שותף לסבל המתמשך שהמשפחה חווה, מדי שבוע בשבוע, בעקבות שמירת השבת קודש. פחדה האם כי המצב עלול לפתח בליבו של העשי טינה כלשהי כנגד המתנה הטובה שניתנה לנו מבית גנזיו של הקב"ה ושבת שמה. שמא מוחו הרך של העשי אינו מסוגל לעבד את הנתונים, בצורה נכונה ובריאה, ולהתגבר על התחושות הקשות. וחלילה הדבר עלול לפגוע בשדרתו הרוחנית לטווח הארוך. חשבה האם הצדקת רבות והגתה רעיון נועז.

בערב שבת אחר הצהרים, היא יצאה עם בנה אל השוק ההומה ב'איסט סייד' הסמוך לווייליאמסבורג – שכונת מגורם – תרה אחר ארגז מתכת של מוצרי חלב. הפכה את הארגז על פניו, והעמידה את העשי שהיה נמוך קומה על גבי הארגז. כעת, בהיותו בגובה העיניים של באי השוק, התעטר הילד בתפקיד חדש. היה עליו לעמוד ולהכריז בקול רם את זמני כניסת השבת והדלקת הנרות לכל מאן דבעי. וכך נשנה הדבר בכל ערב שבת. פעולה זו שהנער יעשה למען כבוד השבת, סברה האם, תחלחל היטב בנפשו ותחרוש בה חריש של 'קדושת נועם השבת... הרעיון המקורי הניב פירות. העשי צמח לנער ירא שמים, תלמיד חכם ומרביץ תורה לנחת הוריו ומוריו. ועתה, לנו לא נותר אלא להעתיק את בסיס הרעיון לדורנו אנו, אצל צאצאינו וחניכנו היקרים, בהצלחה וברוב נחת.

טוב שבאת, אבל למה עם פיג'מה? (הרב שמואל רסקין)

"מעשה בשני אחים" – פתח הצדיק מרוז"ן את משלו:

כמנהג משפחות רבות, לא שררו ביניהם השלום והשלווה. מריבה ישנה הייתה ביניהם, כה ישנה, עד שאיש כבר לא זכר מדוע ולמה הם רבים. והכל ידעו: יִנְקָלָה וּבְרָלָה לא מדברים. נקודה.

ויהי היום, ובתו היחידה של ברלה באה בקשרי השידוכין, ונעשתה כלה. והחתן, הוא לא אחר מברוך הטוב והמוצלח. הגיעה השמועה לאוזניו של ינקלה, ושמחה את לבו. ינקלה הכיר היטב את הבחור, וידע כי הוא הזיווג המתאים ביותר לשְׂרָלָה המוכשרת, האחיינית היחידה. אך שמחה לחוד ומריבה לחוד. לא עלתה על דעתו של ינקלה לגשת ולברך את אחיו על השמחה במעונו.

גם ברלה לא היה רגוע. גם הוא טען: מריבה לחוד ושמחה לחוד, אנחנו אמנם רבים כל השנה, אבל בעת שמחה, חשוב לי לראות את אחי בא ומשתתף. הלך ברלה והכין הזמנה מהודרת ושיגרה לבית אחיו.

כשקיבל ינקלה את ההזמנה התבלבל לגמרי. האם באמת מתכוון אחיו לשכוח את כל האיבה, ולהזמינו לשמחת הנישואין. לא יעלה ולא יבוא! אני לא אבוא לשמחתו של הברלה הזה, כל כך הרבה צער השביע אותי משך השנים, איך אוכל לשכוח את המריבה הנושנה בינינו. יהי אשר יהי, אני בשמחה הזו לא משתתף!

וכאן החלה לה מסכת הלבטים. כל בוקר כשהתעורר ינקלה, היה נזכר בשמחה הגדולה שבמשפחה. היה נזכר באבא ובאימא ז"ל, שבוודאי יבואו מהעולם העליון לקחת חבל בשמחה. ורק הוא, ינקלה, לא יהיה שם...

וברלה, גם הוא, מידי ערב, תחת השמיכה, קודם שנרדם, היה נזכר. בעוד כמה ימים תתקיים החתונה הגדולה. כל העולם יבואו להשתתף בשמחתו, ורק אחיו יחידו, בן אביו ובן אמו, לא ירקוד אתו יחדיו?

יום נוקף יום, שעה רודפת שעה, והנה מגיע יום הכלולות. העיר כולה לובשת חג. אין זה דבר של מה-בכך, שְׂרָלָה המהוללת נישאת בשעה טובה ומוצלחת עם ברוך המוצלח. איזו שמחה! הכליזמרים כבר הגיעו העירה, ואולם בית הכנסת כבר סודר לשמחה. ורק ינקלה, הדוד, נשאר בבית, עצוב מאוד. כי הוא כבר החליט: בשמחה הזו הוא לא ירקוד.

הכלה יושבת על מקומה, והכליזמרים החלו להשמיע את ניגונייהם המרטיטים. החתן לבוש בחליפה מהודרת, וכולם ממתינים לאבא, ברלה, שיבוא להוביל את בתו לחופה. אך ברלה, לא היה שם. הוא היה עסוק במשימה אחרת.

על המיטה בבית, שוכב לו ינקלה, ולא נרדם. הוא הזדרז ולבש את בגדי הלילה שלו, ונכנס לישון מוקדם מהרגיל, בתקווה להירדם. כך יוכל לצלוח את הערב הזה, בלי שלבו יגבר עליו, חלילה, וייקח אותו בעל כורחו לחתונה. אבל השינה הייתה ממנו והלאה. הוא מתהפך מצד לצד ולא מצליח להירדם. "הלילה, אחי מחתן! ואבא, אוי אבא ז"ל, אבא בא מהעולם העליון. רגע... האם זה דמיון? אני שומע היטב את ניגונו של אבא... הניגון המיוחד שאבא היה מנגן בכל ליל שבת! הרגשות מציפים אותי... הניגון... הניגון..."

הכנר שעמד ליד החלון, ידע בדיוק מה שהוא עושה. רק אחרי שהבחין בינקלה קופץ מהמיטה ומתחיל ללכת לקול הניגון, התחיל ללכת לכיוון החופה, וינקלה בעקבותיו.

והחופה כבר מוצבת, החתן והכלה עומדים תחתיה, ההורים המלווים מחזיקים בידיהם לפידי אש לקבל את הנשמות הבאות מהעולם העליון. והכל ממתינים לאח החסר. ואז לנגד כולם התקיימה הפגישה המרגשת בין ברלה המחויט, לאחיו היקר ינקלה בפיג'מה.

"אוי ינקלה, ינקלה" – סיים הרבי מרוז"ן – "הלוא היטב ידעת שבסופו של דבר תבוא גם אתה לחתונה, מדוע לא יכולת להתכונן, ולבוא בבגד קצת יותר מכובד....".

ביום הכיפורים נבוא כולנו לחופה. נרצה או לא נרצה. נתנגד כמה שנתנגד. נאמר לו ליצר הרע שלנו מה שנאמר. ברגע האמת, בשעת נעילה, נעמוד כולנו, כל אחד לחוד, בינינו לבינינו, ונכה 'על חטא' מר, בינינו לבינינו נדע גם בדיוק על מה. ביום כיפור נהיה בין כה וכה בחופה – חודש אלול הוא הזמן להתכונן ולהגיע לבושים כהוגן...